

muren en
orden weg-
en predi-
enwerken;
verbetering

taak aan
ze moeten
rijnde ge-
zen schat-
len, goede
ze daartoe
pen; naar

mogelijk,
kerkeraden
blad opge-
pri; het is
kan deze
e ervaring
im neemt,
al komen,
le.... niet

zaarts" ge-
zel, zal ik

De M.

den oude-
alleen door
ten, welke
ngeren uit
eeuw niet

g was van
vende be-
les ging.
d uitingen,
bron voor
angeboord.
dat er in
aarschuld
er de een
rdt aange-
let telkens
en Ethisch
en zijn er,
el twistge-
ng.

e laatste
eschreven.

en, dat in
zal noodig

ng, de ge-

ne het ge-
al haakt
vreda, de
varen.

overdreven

en die ook

arin voor,
hisch-iren-
n uitlaten
toogst een

io op een

lende kerk

voorbeeld

r. Monnik.

a dit vlug-

ter de Ge-

laarin toch

at samen-

eslaagd is,

ordeel van

uitspraak.

saambin-

t verdeelt"

en heil.

de bespre-

e in onze

e gedrags-

men zich

ning, niet

erheid in

vereischte

el afhangt

van den toon. Het is niet ieder gegeven achte-
het ietwat prikkelende woord aanstonds de wel-
gemeende bedoeling te grijpen. Ieder scribent heeft
daarmee te rekenen. Ook wanneer men tegen
iemand's gevoelen ernstige bezwaren heeft, beware
men de courtoisie.

Eindelijk heeft ieder, die voor de Pers werkt,
o.i. wel toe te zien, dat zijn auteursleven niet in
critiek opgaat. Het theoretische, het bouwende dient
te overwegen. Nu is het ongetwijfeld waar, dat
wij veelszins in tegenstellingen denken. Daarom
kan uit bijna iedereen volzin critiek worden afge-
leid. Maar de opbouw mag niet uit het oog ver-
loren. Strijdschriften en strijdartikelen zijn noodig.
Alleen late men om het zwaard de troffel niet
ongebruikt.

HEPP.

Verbetering. Het is mijn gewoonte niet om
voor drukfouten in mijn stukken verbetering te
vragen, indien ik vermoed, dat de lezers zelf in de
gedachten reeds correctie hebben aangebracht. Ik
twijfel echter, of in mijn laatste artikel over „Twee-
erlei Schriftbeschuwing" het juiste voor het ver-
keerde woord gevonden zal zijn gevonden. Men leest
daar: „De Gereformeerde staat juist naar het sub-
jectieveeren, het onderwerpelijk maken, het ziele-
leven van de openbaring". Zieleleven moet
hier zijn: zielsbeleven.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

De bezwaren tegen den kindertoeslag.

Onlangs werd mij de vraag gedaan, of ik in deze
rubriek eens wilde uiteenzetten, welke bezwaren
tegen het z.g.n. „kindergeld" worden ingebracht,
en hoe die bezwaren ondervangen en bestreden
kunnen worden. Nu schreef ik over deze kwestie
reeds vroeger in een ander orgaan, doch ik her-
haal hier gaarne, wat ik toen over dezen loon-
factor, waarmee thans weer in sterke mate gere-
kend wordt, opmerkte. En dan wil ik beginnen
met te herinneren, hoe op het tweede Christelijk
Sociaal Congres, in 1919 te Amsterdam gehouden,
door het Kamerlid Mr. Dr. Schokking in zijn refe-
raat over het Gezinsloot een lans is gebroken
voor het z.g.n. kindergeld. Hij ging daarbij uit
van deze grondstelling, dat het denkbeeld van ge-
zinsloot zijn grondslag vindt in de juiste gedachte,
dat het gezin de voornaamste grondvorm is van
het maatschappelijk leven, en, al moest hij er-
kennen, dat het relatieve gezinsloot niet voor alge-
meene doorvoering vatbaar is, toch aarzelde hij
niet om uit te spreken, dat het gewenscht was
in de loonsbepaling met het kindertal te rekenen,

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

De taak der Natuurwetenschap.

III.

Tot in den treure is het in onze kringen her-
haald, dat wetenschap (dat wil natuurlijk zeggen
ware wetenschap) uit moet gaan van het eenige
ware en juiste uitgangspunt, namelijk van Gods
Openbaring in de Heilige Schrift. Tot in den treure,
want inderdaad tot een droevig levenloos devies,
tot een knarsend nithangbord aan een armoedig
winkeltje is dit bezielende woord ontaard.

Meer en meer bemerkt men, dat de wezenlijke
betekenis van dit beginsel en de spankracht en
de draagwijdte niet meer worden gevoeld en door-
leefd.

Denken wij het ons nog eens in: Wetenschap,
ook natuurwetenschap, uitgaande van de Schrift,
welk een enorme taak, welk een drukkende ver-
antwoording, welk een heerlijk doel. Maar is het
mogelijk, meer nog: is het geoorloofd, dienen wij
ons af te vragen! Een der groote woorden van
de laatste helft der vorige eeuw was, dat de we-
tentenschap zonder vooronderstellingen diende te wor-
den beoefend. En ware dit juist geweest, de Chris-
telijke wetenschap zou zich nooit in het openbaar
hebben mogen vertoonen, hare systemen niet mo-
gen gelijkstellen met die der „echte-wetenschap",
hare uitkomsten niet mogen voordragen; maar de
christelijke wetenschap ware niet meer dan een
knoeiende poging om de sprekende feiten der natuur
het zwijgen op te leggen, om het weten in over-
eenstemming te brengen met het geloof. Een onop-
recht, maar goed gemeend werk van onoprechte
maar goedgegeloofde mensen.

Helaas, deze meening was niet alleen de gang-
bare opinie van alle „normale" wetenschappelijke
werkers, maar leeft ook thans nog bij de ouderen
onder hen voort, en bij al hun leerlingen, welke
niet meer dan de lessen der ouderen genoten en
zich speenden van de heerlijke gaven die de mo-
derne wetenschap in de laatste decennien voort-
bracht.

Maar, hoewel voor de beoefenaars der weten-
schap minder storend, voor ons volk echter des te
grievender, woekt de boven uitgesproken gedachte
krachtig voort in half en kwart- en minder weten-
schappelijke kringen. En de Calvinistische Christe-

en dus niet alleen den gepraesteerden arbeid, doch
ook de behoeften van het gezin als factor te laten
gelden. Het Congres heeft zich met deze ziens-
wijze vereenigd, want het slot der tweede resolutie
luidt aldus: „Ook rekene zij (d.i. de Overheid), bij
de vaststelling van de loonen met de samenstel-
ling van het gezin", en dit „rekene" is niet als
een kunnen of mogen bedoeld; neen, op een op-
merking van Dr. Kromsigt, die het laatste zinnetje
wat mat vond, en als zijn meening uitsprak, dat
er van moeten sprake moest zijn, antwoordde
de voorzitter onder applaus van de vergadering,
dat de bedoeling geen andere kon zijn.

Met deze resolutie van bovengenoemd congres
zijn echter de bezwaren, die menigeen tegen het
kindergeld heeft, niet weggenomen, en deze be-
zwaren komen ongereed hierop neer. In de eerste
plaats beweert men, dat wanneer bij de vaststel-
ling van het loon met het aantal kinderen gere-
kend wordt, ook andere subjectieve factoren in
aanmerking komen. Dan zou ook bij ziekte of an-
dere tegenslagen in het gezin het loon verhoogd
moeten worden, en zelfs de omstandigheid, dat de
arbeider voor zijn ouders heeft te zorgen, mee-
spreken, en van al deze subjectieve dingen mag
het loon niet afhankelijk gemaakt worden. Boven-
dien is het voor een patroon, of een directie on-
mogelijk met al deze speciale toestanden der werk-
lieden te rekenen, en daarom alleen is de gedachte
van het „kindergeld" onuitvoerbaar. Doch bij al
deze gravamina vergeet men, dat ziekte en ongeval
een abnormaal karakter dragen, terwijl gezinsvor-
ming nog altijd in de normale lijn ligt, terwijl het
m.i. nog een groote vraag is, of een patroon niet
geroepen is om bij ziekte in de speciale nooden
te voorzien. Dit zal wel niet gemakkelijk gaan,
maar van uit Christelijk en barmhartigheidsstand-
punt beschouwd, is dit laatste niet een overdreven
eisch, doch met deze aangelegenheid komen wij
op het terrein der barmhartigheid, en tot dat ter-
ritoir behoort het kindergeld niet, hetwelk door
Prof. Aengenent m.i. terecht als een eisch van
sociale rechtvaardigheid is verdedigd.

Een tweede bezwaar is, dat door het „kinder-
geld" afgunst en wrijving tusschen de arbeiders
of b.v. de onderwijzers zal ontstaan, van wie de
ongehuwde het niet zal kunnen uitslaan, dat zijn
collega, die hetzelfde werk doet, en geen ander
„prae" heeft dan dat hij gehuwd is en kinderen
heeft, meer loon ontvangt. De klassenstrijd, zegt
Dr. v. d. Waerden, zal er door verzwakken, en
het solidariteitsgevoel verflauwen, want de een-
keeling van werknemers, die gezamenlijk moest op-
treden, zal door jalouzie jammerlijk verdeeld zijn.
Dit bezwaar kan voor ons niet ernstig wegen,
en wij zouden onze Christelijke arbeiders bele-
digen, indien wij zulk een nijd bij hen veronder-
stelden. Zij, die het gezin en den kindereigen be-
schouwen in het licht van 's Heeren Woord, zul-

nen-zelf met de spreuk: „op alle terrein des levens?"

In het algemeen heeft ons volk bij het woord
„natuurwetenschap" nog een onbehagelijk gevoel.
Wordt in gezinsleven en maatschappelijk bestaan,
in kerkelijken en politieken strijd, in opvoeding en
rechtspraak het uitgaan van beginselen door elk
weldenkend mensch toegegeven, de Christen ge-
voelt daarbij de volkomen vrijmoedigheid, het zede-
lijk recht om daarbij van zijn beginselen uit te
gaan en heeft het bewustzijn, dat dit recht ook door
anderen wordt erkend. Maar op het gebied der
wetenschap, vooral der „natuurwetenschap" schijnt
het anders.

Behalve nog de vrees, dat het onderzoek der
natuur vandaag of morgen feiten aan het licht zal
brengen, die niet te loochenen zijn en die hem
in strijd schijnen met de openbaring in Gods
Woord, meenen velen dat het uitgaan van voor-
onderstellingen, inderdaad een principieel verschil
maakt tusschen wetenschap en wat zich als Chris-
telijke wetenschap wil uitgeven.

Het is bij eenig inzicht van verhoudingen du-
delijk, dat de ontwikkeling der wetenschappelijke
theorieën, een internationale taak bij uitnemendheid,
slechts in zeer geringe mate beïnvloed wordt door
het werken en denken van ons eigen volk. En
waar nu misschien wel nergens ter wereld de
groote gedachten van het Calvinistisch Christen-
dom zoo ingeweven zijn in het samengesteld geheel
van een samenleving als in ons land, daar is het
begrijpelijk dat ons volk zich als uitgesloten voelt
door en vreemd is aan de groote ontbloeiing van
het moderne wetenschappelijk denken, waarvan het
direct of indirect aan onze hoogescholen een matte
afschaduwing waarneemt.

Wat leert nu de moderne wetenschap omtrent
de verhouding van wetenschap en vooronderstel-
ling? Gaan wij dit nader onderzoeken, dan blijkt
niet alleen, dat de Christelijke natuurwetenschap
even goed mogelijk is en even veel bestaansrecht
heeft als elke niet-christelijke, maar bovendien kun-
nen wij, naar ik meen, bij dit onderzoek de ware
betekenis van den samenhang van Schrift en we-
tentenschap dieper en werkelijker beseffen, tot voor-
deel niet alleen van de wetenschap, maar even-
zeer van ons bewust geloofsleven.

„Het beroemde woord der „Voraussetzungslosen"
wetenschap moet", zegt de psycholoog Kirsch-
mann, „niet zoo worden opgevat, dat de weten-

len niet afgunstig zijn op hen, die, wegens meer
kinderzorgen grooter loon verdienen, maar zij zul-
len ten opzichte van die kameraden gaarne de
wet der liefde betrachten. Trouwens, is van zulk
een jalouzie, nu van staatswege kindertoeslag ge-
geven wordt, weinig te merken, en in de predi-
kantenwereld, waarin dit stelsel hoe langer hoe
meer ingang vindt, is van dit gevreesde kwaad
nimmer iets gevonden.

Een derde grief is deze, dat de kinder-, en ook
de huurtoeslag belemmerend werken op de verhoog-
ing van het minimumloon. Wanneer dergelijke
verhoogingen worden ingevoerd, zullen, zoo meent
men, de minima gedrukt worden, zoodat de onge-
huwden schade lijden, en er alleen van een be-
hoorlijk salaris sprake is, wanneer een aantal kin-
deren het minimum aanmerkelijk vermeerderd. Dit
bezwaar kan echter met evenveel recht ingebracht
worden tegen de meerdere bezoldiging wegens
dienstjaren en acten van bekwaamheid, en het is
nog niet gebleken, dat deze verhoogingen de mini-
ma op laag peil hebben gehouden. Wie zich aan
dit bezwaar vastklemt, moet consequent een uni-
form salaris willen voor allen, wat niemand voor-
staat, terwijl ter anderzijde met alle kracht dient
te worden vastgehouden, dat het „kindergeld" alleen
mogelijk is op de basis van een voldoende, toe-
reikend minimumloon.

Een niet minder ernstig bezwaar is dat door
het stelsel van kinder- en huurtoeslag het verband
tusschen het loon en de waarde van den arbeid
wordt verbroken. Loon is, zoo beweren velen, slechts
betaling voor geleverd werk. Het loon mag alleen
bepaald worden door de waardij van het gepraes-
teerde, en waar gelijk werk is geleverd, moet ook
gelijk loon uitbetaald worden. Deze bestrijding
schijnt verpletterend te zijn, maar in de praktijk
komt van al deze leuzen niets terecht, want het
betalen van den arbeid is onmogelijk zuiver uit
te voeren, en in geen enkelen kring wordt deze
maatstaf consequent gevolgd. Overal vindt men
nog andere loonsfactoren dan die der arbeids-
prestatie. Hier kent men premies voor buitenge-
wone diensten. Daar heeft men uitkeeringen bij
ziekte of ongeval. Ginds ontvangt men tegemoet-
koming in den huurprijs, of is men in het bezit
van een vrije woning, en in de onderwijswereld
b.v. zou men de periodieke verhoogingen niet gaarne
missen. De praktijk zelf wijst dus aan, dat de
stelselregel: „de dienstverrichting alleen gewaardeerd",
beslist ontoereikend is voor een rechtvaardige loon-
regeling, en dat, wanneer men alleen den arbeid
wil betalen, men in een wereld van moeilijkheden
en onbillijkheden verward raakt.

Het laatste argument, hetwelk de tegenstanders
van het „kindergeld" aanvoeren, laat niet na bij
het eerste hooren indruk te maken. Wanneer, zoo
zegt men, het aantal kinderen meetelt in de loon-
regeling, zal dit geheel het omgekeerde uitwerken

schap in het geheel geen vooronderstellingen ma-
ken moet, maar slechts zóó, dat ze niet van pro-
blematische onzekere vooronderstellingen uit moet
gaan. Het is onmogelijk van het onzekere uitgaande
en slechts het niet bekende aannemend en gebruik-
kend, tot zekerheid te komen. De radikale sceptis-
begaat als wetenschappelijke theorie zelfmoord op
het oogenblik van hare geboorte."

Zoo moet het dus zijn, wel een vooronderstelling,
een beginsel als uitgangspunt, maar een zeker en
ontwikkeld vast beginsel zij het.

Men weet wat door velen als zoodanig is aan-
gevoerd. Het geloof in het bestaan van een we-
reld buiten ons, het vertrouwen op de zintuiglijke
waarneming, het geloof in de menselijke rede
enz. En de vraag is nu, welke van de vooronder-
stellingen is de juiste, al deze, dan wel het geloof
in Gods Woord. Is het Christelijk beginsel niet een
„fragwürdige unwissende Voraussetzung" voor de
wetenschap?

Al zal ook de innerlijke zekerheid, waarmee
elk Christen met zijn geheele persoonlijkheid zich
aan de harmonische eenheid der Schrift gebonden
gevoelt, welke hem tot God in Christus terugvoert,
ongetwijfeld een bevestigend antwoord ontlokken,
daarbij is pas een deel van de taak der weten-
schap aangeduid.

Immers niet de Schrift als ongedifferentieerd
geheel, niet historische feiten op zich zelf,
kunnen het vaste fundament voor de natuurwet-
enschap zijn, maar reeds bij den aanvang en bij
voortdurend ziet de Christendinker zich voor de
taak gesteld een „keuze" te doen, die Schrift te
verklaren, haar op te vatten. In sommige gevallen
kan deze taak wel heel eenvoudig schijnen, maar
het gebeuren met Galilei heeft God ons toch als
een blijvende waarschuwing gegeven tot voorzich-
tigheid en bescheidenheid en bovenal als een be-
wijs van dien heerlijken plicht tot vrijheid, waartoe
Hij ieder van ons roept, n.l. tot den persoonlijken
band aan, tot het persoonlijk bezit van Zijn Woord en
tot eene slechts relatieve waardeering van alle tra-
ditioneele en eigen opvattingen als menschenwerk.

F. J. J. B.

van wat men met den „kinderbijslag” bedoelt. Hiermede wordt immers de verzorging der groote gezinnen, en de bestrijding van het Neo-Malthusianisme bedoeld, maar het resultaat zal zijn dat juist de ouders met meerdere kinderen in 't gedrang komen, en de ongehuwden overal den voorrang genieten. De patroons zullen bij dit stelsel omzien naar kinderlooze arbeiders; op de kantoren wordt aan de ongehuwden de voorkeur gegeven; bij het onderwijs zullen voor een benoeming zij het eerst in aanmerking komen, die den kinderzegen missen, en zoo worden de groote gezinnen in ernstige verlegenheid gebracht, die gehuwden op bedenkelijke wijze bemoeilijkt, en het Neo-Malthusianisme ziet zich door zijn eigen vijand in de hand gewerkt. In deze redeneering ligt helaas eenige waarheid, en zij vindt steun in bevestigende feiten. Bij onderscheidene benoemingen wordt er eerst op gelet of de sollicitanten, die in aanmerking komen, ook kinderen rijk zijn, want men houdt liefst de groote gezinnen op een afstand, en zelfs is het bezit van veel kroost voor menig predikant een hinderpaal om van een grotere gemeente een beroep te ontvangen.

Maar... mag om deze praktijken het geven van „kindergeld” veroordeeld worden? Verdient een wet op zij te worden gezet, omdat zij tot ontduiking aanleiding geeft? Kunnen wij in onze Christelijke kringen voor zulke bezwaren uit den weg gaan, en dies dit bedrijf bestendigen? Ik meen van neen. Voor alle dingen hebben wij, op grond der Heilige Schrift, het bezit van kinderen een zegen te achten, en wanneer nu dat kinderbezit niet begeerd wordt, om de meerdere kosten die zij medebrengen, is dit niet te wijten aan het stelsel, dat voor de kinderen zorgen wil, maar aan een hardigheid des harten, die tot verkeerde praktijken voert. Door een afzonderlijk „kindergeld” in te voeren, geven wij van onze waardeering van het gezin blijk, en het is dan ook niet te verwonderen, dat de commissie van den Algemeenen Bond van R. K. Kiesverenigingen, die in 1912 rapport uitbracht over de onderwijzersalarissen tot deze conclusie kwam: „Een voldoende aanvangssalaris, periodieke verhoging, bijslag voor het verkrijgen van bijslagen, hogere bezoldiging voor het hoofd der school, tegemoetkoming in de huishuur voor gehuwde onderwijzers en weduwnaars met kinderen, een regeling van het wachtgeld, ten slotte bijslag bij het groot brengen van een meer dan gemiddeld gezin, dat zijn de regelen, die de toekomstige wetgever voor oogen zal hebben te houden.”

Om al deze redenen is de kindertoeslag een factor in de loonsbepaling, die terdege moet gelden, en ik meen dit gezinsloon te kunnen verdeelen, krachtens het verband tusschen arbeid en loon. De arbeid is ons door God gegeven, om ons leven, en dies het leven van ons gezin, in stand te houden, en het loon, dat we als vrucht van dien arbeid ontvangen, moet toereikend wezen om dat doel te verwezenlijken. Welnu, dan mag en moet ook met grootte van het gezin gerekend worden, en in menig gezin zijn door den kindertoeslag de zorgen verlicht en de moeilijkheden verminderd. En het is een verblijdend verschijnsel, dat hoe langer hoe meer de noodzakelijkheid van het „kindergeld” wordt gevoeld, en de wensch van het Tweede Christelijk Sociaal Congres vervuld wordt.

K. D.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

De behandeling der Zending op de Geref. Jongelingsvereniging.

I.

Op vele Geref. jongelingsverenigingen wordt ook de zending op bepaalde tijden in overeenstemming met den rooster behandeld. Maar, gelijk wij van verschillende zijden vernamen, valt het dikwijls niet in den smaak; men weet niet goed welke bronnen te gebruiken; en ook zit men met de methode; hoe is het mogelijk een onderwerp aantrekkelijk te behandelen zonder te vervallen in het meedeelen van allerlei bekeeringsverhaaltjes, die toch in den regel op hetzelfde neerkomen? Omdat ons nu over deze kwestie raad werd gevraagd, willen wij eenige artikelen aan dit gewichtig punt wijden.

Wij behoeven niet meer te betoogen, dat de zending op onze jongelingsverenigingen terecht een plaats inneemt naast de Vaderl. Gesch., Kerkgesch., Ons Program enz. De tijden zijn in dit opzicht wel veranderd, en dat ten goede. De zending wordt niet langer beschouwd als een liefhebberij van enkele pietistisch gezinde vromen, maar zij wordt gevoeld als een roeping der geheele kerk Gods; aan universiteiten in binnen- en buitenland wordt zendingswetenschap gedoceerd; zendingsgeschiedenis is niet langer een eenonig naneenrijging van bekeeringsgeschiedenisjes; ook heeft men ingezien, dat een zending aan nog meerdere vereischten moet beantwoorden dan alleen bekeerd te zijn. Op zendingengebied schuilen problemen, waarvan men vroeger ternauwernood een flauw vermoeden had; hier doen zich vraagstukken voor, waarom alle kracht tot het vinden van een oplossing moet worden gewijd. En zullen onze jongelingen dan dit gebeuren achteloos kunnen laten voorbijgaan?

Men wachte er zich echter voor de zending „wetenschappelijk” te willen behandelen. Soms grijpen onze jongelingen te hoog, of willen zij te diep in de beginselen graven. Doch zoo wordt het karakter der jongelingsvereniging aangerand, welke nog iets anders is dan een zendingstudieclub!

Evenmin mag het doel zijn onzen jongelingen een soort vóór-opleiding tot zending te geven. Wel zou het een voorrecht zijn, indien de behandeling der zending bij enkelen of meerderen de waarachtige begeerte deed ontstaan hun leven in dezen dienst Gods te besteden; maar dit is niet het uitgesproken en welomschreven doel onzer verenigingen; men zij er niet als meesters, om elkander op te leiden, doch als jongelingen, om van elkander te leeren.

Het is dus wel duidelijk, dat de behandeling der zending geheel in overeenstemming moet zijn met het karakter der verenigingen. God wil ze gebruiken, om bij te dragen tot de verstandelijke en geestelijke vorming der rijpende jeugd, opdat zij straks zich kunnen geven aan den veelsoortigen arbeid, waartoe zij zullen worden geroepen. En met het oog hierop kan het bestudeeren der zending niet dan tot groote schade voor hen zelf en de zendingssactie worden verwaarloosd. Onder de teekenen der tijden als aardbevingen, oorlogen, pestilentien enz. staat de zending zelfs vooraan; want als het Evangelie des Koninkrijks gepredikt zal zijn tot een getuigenis allen volken, dan zal het einde er wezen, het einde aller dingen. Reeds als christenen moeten onze jongelingen leeren letten op dit teken; en dit te meer, omdat zij later als leiders in ons kerkelijk leven en ook in de zendingbeweging zullen optreden. Is de vereniging een middel, om onze jongelingen te helpen straks mede te kunnen spreken, (zij het ook op bescheiden wijze), op allerlei lovensterrein, dan beoogt de vereniging dit doel ook ten opzichte van de zending.

Vragen wij, hoe dit geschieden kan, dan beginnen wij met de opmerking, dat er niet teveel tijd aan de zending mag worden besteed. Overdrijving schaaft ook hier. De Bijbelsche geschiedenis of Bijbelbespreking is en moet hoofdzakelijk blijven. De jongelingsvereniging mag geen zendingsspreking worden; begeert men er een, dan worde deze zelfstandig opgericht. De lens moet blijven: „elk wat wils”; de één houdt meer van de zending, en een ander van de kerkgeschiedenis, en een derde van een voordracht. Het evenwicht mag niet worden gebroken. Wij meenen, dat het alzo wenschelijk zal zijn éénmaal in de zes weken een inleiding te geven over de zending.

Hieraan voegen wij als tweede opmerking toe, dat de inleiding vooral niet te lang mag zijn; er moet voldoende tijd overschieten voor de bespreking. Het is trouwens niet goed, dat het onzen jongelingen tot in de kleinste bijzonderheden toe wordt voorgelegd; zij moeten leeren zelf na te denken en conclusies te trekken. Daarom volsta de inleider er mede, de algemeene lijnen te trekken, de hoofdzaken aan te stippen en deze in onderling verband te zetten. Dan is er steeds stof tot bespreking. Deze wijze van doen geeft ook groot voordeel aan den inleider zelf; want als hij in zijn opstel niet dadelijk alle kruis verschieft, kan hij bij de bespreking nog veel toelichten; en de ervaring leert, dat het eenigszins breed beantwoorden der vragen de rijkste vrucht geeft, meer in ieder geval dan een, dikwijls onduidelijk en haastig, voorlezen van een lang stuk, hoe degelijk ook.

Voorts, en dit merken wij in de derde plaats op, richt men zoo mogelijk een zendingssactie op; op een kleine vereniging zal dit niet gaan, maar op een eenigszins talrijke vereniging heeft een zendingssactie naast anderen bestaansrecht. Deze kleine kring legt zich geheel op de zending toe; men komt op geregelde tijden bijeen; het is daar gemakkelijk critiek te oefenen enz. Natuurlijk hangt veel af van den persoon, die de sectie leidt; hij moet zich van den ernst van zijn taak doordringen; en het zal tevens goed zijn, indien hij van de zending wat speciaalstudie maakt. Ook zijn de leden der sectie de aangewezen personen, om, als op de vereniging de bespreking niet vlotten wil, door het stellen van vragen en het maken van opmerkingen den inleider de gelegenheid te geven zijn onderwerp nader toe te lichten, en te verduidelijken wat eenigszins duister bleef. Omdat van de sectie zooveel afhangt, zij men erop bedacht ze goed in te richten; wie er lid van wil worden overrekenen eerst de kosten, d.w.z. hij stelde zich de vraag, of hij tijd en kracht er voor over heeft. De sectie heeft een zware, maar ook een dankbare taak. Indien zij met ernst haar taak verricht, zullen vele leden der vereniging haar later steeds erkentelijk zijn, en zij zelf draagt de rijkste vruchten weg; het steeds dieper indringen in het werk, dat God door de zending verricht, zal het hart met bewondering en vreugde vervullen, en eigen geloofsleven verwarmen en versterken. Waar het getal leden te gering is, om een sectie op te richten, zal het wellicht goed zijn in den eersten tijd het geven van inleidingen op te dragen aan degenen, die er bijzondere sympathie voor hebben; maar op den duur behoort ieder aan het wel-slagen mee te werken.

A. J. P.

J. D. WIELENGA

LITERATUUR EN KUNST.

De moderne roman.

I.

De moderne roman spiegel des tijds.

Wanneer het mogelijk is onder de vele uitingen van onzen tijd een algemeen geluid te onderscheiden, dan is het misschien de ontevredenheid, die aller harten beheerscht. Allerwege bemerkt ge een diep-invretende verbittering over het vele dat men verkeerd, onbillijk acht; onrechtmatigheid is volgens het moderne inzicht de groote kankerplek van de verhoudingen rondom. En één eisch door-galmt het gansche leven: verbetering, wegneming van wantoestanden. Voor die leuze strijdt men in de pers, op vergaderingen, door pamfletten, altijd en overal. Maar in plaats van beter, worden de verhoudingen met den dag ingewikkelder, steeds nijpender. Daarom begint men meer en meer toe te geven aan de neiging, eigener beweging te veranderen wat weg moet en niet weg wil. Men ziet dat de idealen, die men zich stelt, niet te verwezenlijken zijn onder de huidige toestanden. Daarom zoekt men zijn heil in geweld. Dan maar breken, wat niet buigen wil. Alles wat oud is moet weg. De grondslagen, door vorige geslachten gelegd, deugen niet meer; die zijn verrot, met wat daarop gebouwd is. Dat ouderwetse gedoe, gehonden als het is aan allerlei vooroordeel en eigenbelang staat aan de moderne gedachte in den weg en moet opgeruimd, radicaal en speedig. De omstandigheden moeten gevormd en geplooid worden naar de behoeften.

Deze geestestoestand van onzen tijd komt in al de geleidingen van het leven tot uiting, hier in daden, daar in woorden; ruw in de kringen, wier eerste en voornaamste wapen geweld is, verijnd en subtiel onder het meer ontwikkelde element — maar 'tis altijd dezelfde gedachte, overal bruisen dezelfde wenschen en eischen op.

Het onderwerp onzer bespreking, de moderne roman, doet ons nu deze geestesstrooming zien in een bepaalden kring van menschen, de beschaafde jeugd. Inderdaad is de weerkaatsing van den „geest der eeuw” heel sterk onder de zonen en dochteren van goeden huize, die den leeftijd der wettelijke zelfstandigheid beginnen te naderen of die kortelings hebben bereikt. En dan is het zoo merkwaardig, dat het met name de jonge vrouwen hier betere standen zijn, die de moderne roman aanwijst als de vertegenwoordigers der moderne gedachte. Daarmee is niet gezegd, dat de nieuwe ideeën geen vat hebben op de mannelijke jeugd; het leven rondom leert dat wel anders. Maar de eischen der jonge mannen lossen zich meestal toch op in een der stroomingen van het maatschappelijk leven en krijgen daardoor uiteraard een meer algemeen karakter, zoodat ze niet opvallen als uiting van een bepaalden kring. Daarentegen is de dochter van den deftigen middenstand gewoonlijk niet op een of ander beroep aangewezen, en dus trekt zich al haar doen en laten samen op haar persoonlijk bestaan, wat aan haar eischen en verlangens veel meer een individueel karakter geeft.

Direct daarmee in verband staat dan weer, dat die begeerten veel buitensporiger worden. Zeker, er is ook een maatschappelijke tendenz in de verlangens der vrouwen, het emancipatie-streven, maar ik heb nu vooral het oog, op wat misschien het ethische heeten mag, de poging, persoonlijke vrijheid te bereiken onder iedere verhouding, het recht te verkrijgen, geheel te handelen overeenkomstig het gevoel. En dan geen verantwoordelijkheid of verplichting meer jegens anderen, want dat is fnuikend voor het zelfrespect. Men kan alleen zelf oordeelen over het eigen karakter en dus ook over de uitingen ervan.

De oorsprong van deze neiging is ongetwijfeld wel het zoeven genoemde emancipatie-streven, het zaad dat Stuart-Mill heeft uitgestrooid met z'n beroemde studie: „On the subjects of women” van 1869 (waarvan de eerste rijping in onze literatuur was de veel verstonken roman van Mevr. Goekoop—de Jong van Beek en Donk: „Hilda van Suylenburg”). Maar ze gaat in haar tegenwoordig stadium veel verder, dan deze welig opgeschoten ideeën. 'Tis niet meer de begeerte naar een eigen plaats in het maatschappelijk leven, die de jonge moderne drijft, maar een zucht tot grijpen, brunt en wild, naar elke verhouding. Niet meer de wensch naar erkenning van recht op vrije ontwikkeling, maar de eisch tot absolute vrijheid in denken en willen, ja zelfs in doen. Of liever, juist in doen. Want de begeerte naar de verwerkelijking van wat men denkt is de oorsprong van het willen. Daarom eischt de moderne het recht tot de daad in z'n meest uitgebreiden vorm voor zich op. Bestonden er voor de strijders voor het emancipatie-ideaal nog grenzen, zij erkent die niet meer. Algemeen geldende beginselen van recht, fatsoen, moraliteit? Dwaasheden! Trekschuifformantiek! Vrijheid is leven en leven is vrijheid, ik wil, wat ik doe en ik doe wat ik wil, ziedaar de hedendaagsche moraal, ziedaar de verworping van wat Stuart-Mill zaaide en Mevr. Goekoop op eigen bodem overbracht.

Wilt ge nu dezen modernen waanzin in al z'n losbandigheid zien hoogtij vieren, bezie dan zijn beeld in den modernen roman, die vooral in dezen

spiegel van d...
van d...
spraak...
ken, a...
vrouw...
ten in...
Ge zu...
het pe...
genera...
zer le...
om zu...
hij he...
laat z...
schen...
dit no...
dringe...
de h...
zak...
U vo...
hoofd...
leedt...
grijpt...
Maar...
Christ...
Want...
ter da...
leven...
de va...
roman...
de he...
dige...
delen...
selen...
rige f...
wordt...
die z...
niet a...
te v...
schre...
vredig...
mens...
grijpt...
vertes...
maar...
éénm...
te d...
steeds...
soen...
bereid...
belen...
den b...
En d...
alle...
lijkes...
verge...
nwen...
gang...
gegeve...
De...
teeken...
met a...
moed...
lange...
vinde...
laan...
geen...
slond...
zijn z...
meisj...
word...
en w...
En C...
het v...
onbe...
tot m...
bele...
toe...
pige...
boek...
den...
zich...
gemc...
Ik...
nadr...
dat...
keler...
teger...
terug...
gelez...
van...
dikw...
is, d...
roep...
chris...
bidd...
besm...
hij k...
den...
huite...
An...
In...
Stud...
Reir...
venh...
aan...